

2. Єгорова В.С. Конституційно-правовий статус суддів судів загальної юрисдикції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / НАН України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2008. – 20 с.
3. Шульгач Н.М. Поняття та зміст правового статусу судді. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2012. Вип. 8. С. 23-25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzlubp_2012_8_8.
4. Марочкін І.Є., Сібільова Н.В., Тихий В.П. та ін. Організація судових та правоохоронних органів: підручник. За ред. І.Є. Марочкіна, Н.В. Сібільової. Х.: ТОВ «Одіссей», 2007. 528 с.
5. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. Т. 3 : Обє-Роб / уклад.: В. Яременко, О. Сліпущко. К.: Аконіт, 1998. 928 с.
6. Великий енциклопедичний юридичний словник / за редакцією акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. К.: ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2007. 992 с.
7. Солонар А.В. Окремі аспекти розкриття змісту поняття «повноваження». *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 2. С. 253-256.

Ключові слова: суддя, правовий статус судді, повноваження судді, елементи правового статусу судді.

Ключевые слова: судья, правовой статус судьи, полномочия судьи, элементы правового статуса судьи.

Key words: judge, legal status of judge, authority of judge, elements of legal status of judge.

КІСЛИЦИНА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
кандидат юридичних наук*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОКУРАТУРИ

Реформування системи прокуратури, що відбувається в Україні останніми роками, передбачає наближення системи прокуратури, її функцій, статусу прокурорів до європейських стандартів. Реформа прокуратури стосується багатьох гострих питань і дискусійних моментів, що потребують дослідження, серед них можна виділити такі: зміна системи прокуратури, атестація прокурорів і оновлення кадрового складу прокуратур, ліквідація військових прокуратур тощо.

У 2019 році було внесено зміни до закону України «Про прокуратуру» [1], відповідно до цих змін було суттєво трансформовано систему прокуратури – ліквідовано Генеральну прокуратуру, а на її місці утворено Офіс Генерального прокурора, який очолює систему прокуратури; на місці регіональних прокуратур утворено обласні прокуратури; місцеві прокуратури перетворено на окружні. Спеціалізована антикорупційна прокуратура, відповідно до внесених до закону змін, є самостійним структурним підрозділом у складі Офісу Генерального прокурора.

ра. Реформа передбачає ліквідацію системи військових прокуратур і утворення Спеціалізованих прокуратур у військовій та оборонній сфері.

Всі реформи повинні бути доцільними та здійснюватись поступово, в іншому випадку зміни можуть нашкодити злагодженій роботі будь-якої системи. Так, згідно із нормами закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» до дня початку роботи Офісу Генерального прокурора, обласних прокуратур, окружних прокуратур їх повноваження здійснюють відповідно Генеральна прокуратура України, регіональні прокуратури, місцеві прокуратури [2]. 23 грудня 2019 року Генеральним прокурором був виданий наказ № 351 «Про день початку роботи Офісу Генерального прокурора», в якому визначений день початку роботи Офісу Генерального прокурора – 02 січня 2020 року [3]. До структури Офісу Генерального прокурора входять 12 департаментів, 8 окремих управлінь, 2 спеціалізовані прокуратури.

Чергове реформування системи прокуратури передбачає атестацію працівників прокуратури, які мають намір увійти до складу новоутворених прокуратур, а також оновлення кадрів прокуратури за рахунок науковців, адвокатів, суддів та інших представників юридичної професії. Атестація прокурорів проходить в декілька етапів, що включають в себе: 1) тестування на знання і вміння застосовувати законодавство, 2) тестування на загальні здібності і навички, 3) перевірка доброчесності, виконання письмового практичного завдання, проходження прокурором співбесіди. Для прокурорів місцевих та регіональних прокуратур перший і другий етап атестації відбувся на початку березня 2020 року, останній етап планується завершити до 1 квітня 2020 року. Згідно із даними Офісу Генерального прокурора 75 відсотків прокурорів регіональних прокуратур успішно пройшли два етапи [4]. Отже, 25 відсотків прокурорів регіональних прокуратур не пройшли другий етап атестації (не набрали проходного балу або не з'явилися на тестування) і не зможуть в подальшому працювати в новоутворених обласних прокуратурах.

Добір кандидатів до Офісу Генерального прокурора після співбесіди передбачає ще 3 етапи – після проходження співбесіди складається загальний рейтинг, до якого входять 100 кандидатів з найбільшою кількістю балів, які будуть проходити до наступного етапу – стажування у тренінговому центрі прокурорів та Офісі Генерального прокурора, і останнім етапом передбачено складання остаточного рейтингу, відповідно до якого кандидати, що успішно пройшли стажування зможуть обрати посади, які були оприлюднені в оголошенні про добір. Слід звернути увагу, наприкінці березня 2020 року завершився третій етап (співбесіда) для кандидатів до Офісу Генерального прокурора. За даними кадрових комісій лише 71 кандидат успішно пройшов співбесіду, рейтинг кандидатів буде оприлюднено після завершення карантинних заходів.

Оновлення кадрового складу прокуратур, добір до Офісу Генерального прокурора працівників, які не мали досвіду роботи в прокуратурі було заявлено як одну із цілей реформи. Однак, той факт, що співбесіди до Офісу Генерального прокурора пройшла лише 71 особа (при наявності 100 вакантних місць) може свідчити про недостатньо високу якість

підготовки кандидатів, недостатність в них практичних навичок, необхідних для роботи в Офісі Генерального прокурора. В той же час, слід позитивно оцінити той факт, що 71 особа з числа адвокатів, науковців, працівників судів тощо успішно пройшли співбесіду. Науковці, що мають доктринальне бачення системи прокуратури, кримінального процесу і кримінального права зможуть суттєво підвищити рівень роботи, наприклад, у сфері процесуального керівництва. Адвокати, особливо із досвідом захисту від кримінального переслідування, досвідом представництва інтересів в суді, які добре обізнані на слабких сторонах кримінального процесу зможуть якісно виконувати функції, що покладаються на прокуратуру.

Цікаво відмітити, що деякі прокурори, які раніше були звільнені з органів прокуратури, через прогалини в законодавстві намагались повернутись на роботу до прокуратури без проходження атестації. Так, прокурор Л., що був звільнений із прокуратури 25 жовтня 2019 року, оскаржив в суді наказ Генерального прокурора про своє звільнення. У позовних вимогах Л. просив суд зобов'язати Генерального прокурора відновити його на посаді, стягнути з прокуратури середній розмір заробітної плати за період вимушеного прогулу, зобов'язати Генерального прокурора розглянути по суті подану ним 08.10.2019 заяву про переведення на посаду прокурора в обласній прокуратурі та про свій намір пройти атестацію. Однак, як було встановлено, заява Л. про намір пройти атестацію не відповідала встановленій формі: Л. не дав письмової згоди на можливе майбутнє звільнення і на використання анонімної інформації, яка не потребує офіційного підтвердження, оскільки це, на його думку, не може бути підставою для недопущення його до атестації, а тим більше звільнення як з займаної посади, так із органів прокуратури взагалі. Проте, рішенням суду від 18 лютого 2020 року позовні вимоги Л. було частково задоволено: суд першої інстанції визнав незаконним і зобов'язав скасувати наказ Генерального прокурора про звільнення Л. з посади першого заступника прокурора Донецької області та органів прокуратури, зобов'язав Генерального прокурора поновити Л. на посаді першого заступника прокурора Донецької області з 29.10.2019 року а також стягнути з Прокуратури Донецької області на користь Л. середній заробіток за час вимушеного прогулу за період з 29.10.2019 року до 18.02.2020 року. Однак, в задоволенні інших позовних вимог (щодо зобов'язання судом Генерального прокурора розглянути подану Л. заяву про переведення на посаду прокурора в обласній прокуратурі та про намір пройти атестацію) судом було відмовлено [5]. Це рішення суду поставило крапку в питанні про можливість чи неможливість уникнути прокурорами атестації.

Одним із найбільш дискусійних питань є питання ліквідації військових прокуратур. З часів створення військових прокуратур неодноразово обговорювалась проблема подвійного підпорядкування військових прокурорів – і Генеральній прокуратурі України, і Міністерству оборони України, така ситуація не найкращим чином впливала на організаційну єдність органів прокуратури і нарешті це питання вирішено. В сучасних умовах збройного конфлікту в Україні недоцільно ліквідувати військові

прокуратури, не утворивши на їх місці інших спеціалізованих прокуратур, на які буде покладено процесуальне керівництво досудовим розслідуванням у військовій сфері. Для вирішення цього питання утворено Спеціалізовану прокуратуру у сфері нагляду за кримінальними провадженнями про військові злочини та у сфері оборонно-промислового комплексу. Ця прокуратура є самостійним структурним підрозділом Офісу Генерального прокурора (на правах департаменту).

Згідно із Положенням про Спеціалізовану прокуратуру у сфері нагляду за кримінальними провадженнями про військові злочини та у сфері оборонно-промислового комплексу (на правах Департаменту) Офісу Генерального прокурора, яке було затверджено Наказом Генерального прокурора 05 березня 2020 року № 126, до складу Спеціалізованої прокуратури входять: 1) управління процесуального керівництва у кримінальних провадженнях; 2) управління процесуального керівництва у кримінальних провадженнях про злочини у сфері оборонно-промислового комплексу; 3) управління нагляду за додержанням законів у кримінальному провадженні та при проведенні оперативно-розшукової діяльності; 4) організаційно-методичний відділ; 5) режимно-секретна частина (на правах відділу) [6]. Хоча Спеціалізовану прокуратуру у сфері нагляду за кримінальними провадженнями про військові злочини та у сфері оборонно-промислового комплексу інколи називають перейменованою Головною військовою прокуратурою, однак, вважаємо, що, враховуючи правовий статус новоутвореної Спеціалізованої прокуратури, її структуру, повноваження, основні завдання, цей орган не слід повністю ототожнювати із раніше існуючою Головною військовою прокуратурою. За стан організації роботи Спеціалізованої прокуратури у сфері нагляду за кримінальними провадженнями про військові злочини та у сфері оборонно-промислового комплексу, відповідно до наказу Генерального прокурора від 22 квітня 2020 року, відповідає заступник Генерального прокурора А.О. Любович [7].

В той же час, чотири Спеціалізовані прокуратури у військовій та оборонній сфері, які були утворені на місцях військових прокуратур регіонів можна вважати їх правонаступниками, оскільки вони були утворені шляхом перейменування відповідних юридичних осіб без зміни ідентифікаційного коду юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Дискусійним залишається питання розмежування повноважень спеціалізованих прокуратур у військовій та оборонній сфері з іншими органами прокуратури, вирішите це питання можливо шляхом видання Генеральним прокурором відповідного наказу.

Можна зробити висновок, що реформа прокуратури, яка відбувається зараз, змінила організаційну структуру прокуратури, порядок атестації прокурорів та добору до Офісу Генерального прокурора, останні етапи яких відбуваються зараз і мають бути завершені у середині 2020 року. Багато дискусійних питань в роботі органів прокуратури залишаються невирішеними, що в цілому негативно впливає на роботу прокурорів і реалізацію функцій прокуратури загалом. Видання Генеральним прокурором наказів з різних питань прокурорської діяльності

зможє ліквідувати наявні прогалини і суттєво поліпшити роботу всієї системи прокуратури в Україні.

Список використаної літератури:

1. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. Відомості Верховної Ради України. 2015, № 2-3. Стор. 54. Ст. 12.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури: Закон України від 19 вересня 2019 року № 113-IX. Відомості Верховної Ради України. 2019, № 42, ст. 238.
3. Про день початку роботи Офісу Генерального прокурора: Наказ Генерального прокурора від 23 грудня 2019 року № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351900-19>
4. Атестація регіональних прокуратур: два етапи успішно пройшли понад 75% прокурорів. Офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&_t=rec&id=271128&fp=40
5. Рішення Донецького окружного адміністративного суду від 18.02.2020 р., справа № № 200/13482/19-а. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87919788>
6. Положення про Спеціалізовану прокуратуру у сфері нагляду за кримінальними провадженнями про військові злочини та у сфері оборонно-промислового комплексу (на правах Департаменту) Офісу Генерального прокурора: затверджено Наказом Генерального прокурора 05 березня 2020 року № 126. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/pol_ssp
7. Про розподіл обов'язків між керівництвом Офісу Генерального прокурора: Наказ Генерального прокурора від 22 квітня 2020 року № 195. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/regulatory_documents_prosecutors_office

Ключові слова: прокуратура, система прокуратури, Офіс Генерального прокурора, реформування прокуратури, прокурор, атестація прокурорів.

Ключевые слова: прокуратура, система прокуратуры, Офис Генерального прокурора, реформирование прокуратуры, прокурор, аттестация прокуроров.

Key words: the prosecutor's office, prosecutor's system, Prosecutor General's Office, reform of the prosecutor's office, prosecutor, certification of prosecutors.

КОВАЛЬЧУК ІННА СЕРГІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
кандидат юридичних наук, доцент*

ОРГАНИ ПРОКУРАТУРИ НА ШЛЯХУ РЕФОРМУВАННЯ

Розглядаючи реформу, яку 19 вересня 2019 року було ухвалено ВРУ, а вже 23 вересня президентом України був підписаний закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури». Перш ніж перейти до недоліків та переваг цієї реформи необхідно надати характеристику реформи.